

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Безсонна Т. Ф., Левенець С.А.,
Харківський національний університет внутрішніх справ

На сьогодні неупереджене і кваліфіковане розслідування чималої кількості кримінальних правопорушень потребує щоденної взаємодії слідчого та оперативних працівників в процесі їх розкриття та розслідування. Однак на даний час існує проблема у її практичній реалізації. Це пов'язано як із недосконалим законодавчим врегулюванням даної діяльності так із організаційними аспектами її здійснення.

Що таке взаємодія? Чинний КПК України не містить визначення терміна «взаємодія» слідчого та співробітника оперативного підрозділу під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Однак термін «взаємодія» застосовується в п. 5 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що зобов'язує підрозділи, які проводять оперативно-розшукову діяльність, здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, зокрема відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень.

Як свідчить аналіз практичної діяльності, особливе місце в процесі взаємодії відводиться його формам. Виділено такі основні форми взаємодії оперативних підрозділів і слідчих під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій:

а) процесуальні: передача протоколу прокуророві про проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 252 КПК України); доручення слідчого щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст.ст. 40, 246 КПК України); надання допомоги слідчому при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 40 КПК України);

б) організаційні: обмін інформацією; координація; консультації; реалізація матеріалів ОРД; аналіз причин і умов, що сприяли вчиненню злочину.

Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні передбачає, що будь яка взаємодія повинна здійснюватися у відповідності із наступними принципами: 1) швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень; 2) самостійність слідчого в процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється; 3) оптимальне використання наявних можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції України у запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; 4) дотримання загальних засад кримінального провадження; 5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування. Вказані принципи повинні дотримуватися незалежно від форми взаємодії.

Найпоширенішою формою взаємодії слідчого з оперативним працівником можна виправдано вважати виконання доручення слідчого, наданого в порядку ст. 40 КПК України на проведення слідчих дій, що зокрема стосується допиту осіб та вилучення речових доказів. Відповідно до ч. 1 ст. 41 КПК України оперативні підрозділи органів Національної поліції України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора. У ч. 2 ст. 41 КПК України передбачено, що під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого.

Тобто відповідно до вищевказаного під час роботи слідчого та оперативного працівника необхідна не лише спільна, узгоджена діяльність при розслідуванні кримінальних проваджень, що спрямована на використання методів і засобів, властивих цим суб'єктам, при чіткому розподілі повноважень між ними, а й конкретика щодо проведення слідчих дій для оперативного працівника.

В процесі здійснення даної форми взаємодії можуть виникати два види проблем. Перша з них стосується слідчого, який інколи надає загальне доручення на проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні нерозкритих кримінальних правопорушень, на допит осіб, котрим можуть бути відомі обставини вчиненого правопорушення, та вилучення предметів і речей, які можуть мати доказове значення для розкриття злочину. Кількість таких доручень не виправдано висока. І в деяких випадках слідчі просто перекладають власну

роботу на плечі оперативного співробітника.

Друга проблема стосується оперативного працівника, який через значний обсяг кримінальних правопорушень не в змозі повною мірою приділити увагу розкриттю правопорушення та проведенню слідчих дій в межах окремого кримінального провадження і формально звітує слідчому про проведену роботу рапортом на ім'я начальника територіального відділу поліції, без надання протоколів допиту осіб, які підтверджували б проведені слідчі дії.

Ці проблеми не дозволяють якісно виконувати завдання кримінального процесу та швидко, об'єктивно і неупереджено встановлювати обставини кримінального провадження. Тому на нашу думку будь яка форма взаємодії, і особливо в процесі виконання доручень слідчого, повинна бути результативною та допомагати вирішувати відповідне тактичне завдання.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що для вчасної запобігання та розкриття будь-якого злочинного прояву на права і свободи громадян взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій має здійснюватися за такими напрямками:

- організаційним (на початковому етапі вчиненого правопорушення, злагодженість дій при огляді місць події);
- процесуальним (будується на дотриманні чинного законодавства при виконанні доручень слідчого та допитах учасників безпосередньо оперативними працівниками);
- результативним (досягнення максимального результату під час проведення всіх слідчих дій та оперативно-розшукових заходів для розкриття, розслідування кримінальних правопорушень та доказування вини зловмисника).

Зазначені нами складові взаємодії слідчих та оперативних працівників сприятимуть гарантуванню безпеки людини та підвищенню довіри до органів, які стоять на варті правопорядку.